WIEN 62 BESTELL 30.3.02 9 V

... Kalemcarian, Mechitharistengasse W. 4
(Autriche) Vienne

Ե. ՏԱՐԻ — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 13 ՄԱՐՏ 1902 — ԹԻՒ 399

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսեցւոց համար
տարեկան 12 Ֆր.
Վեցամսեայ 6 »
Արտասահմանի
համար տարեկան 15 »
Վեցամսեայ 8 »
Ամերիկայի համար
Տարեկան 3 տ.
Վեցամսեայ 1.50 »

ԾԱՆՕԹԻՒ ՎՃԱՐԵԼԻ

Ծանուցման տողը առաջին երեսին համար 40 ս. իսկ վերջին երեսի համար 20 սանթիմ և. երեքէն աւելի անգամներու համար 20 Օ/օ զեղչ կ'ըլլայ.

Վառնայի համար ձեռք 10 սանթիմ

ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Նամակ և դրամ ... Խմբագրութեան ...

Редакция ...

... հայցեն տունէ

Արտասահմանի ձեռք
)(20 ՍԱՆԹԻՄ)(

Պոլսեցւոց համար ձեռք
15 ՍԱՆԹԻՄ

ՇԱՐԺՈՒՄԻ ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻՆ ՎՃԱՐԷ

ՎԵՐԱԿԱԶՄԵԱԼՆԵՐԻՆ

Դաշնակցականները, ինչպէս անցեալ յօդուածում յայտնեցինք, Վերակազմեալների հետ միանալ մերժելու տրամադրութիւն ունեն, որովհետեւ այդ մարմնի յեղափոխականութեան վրայ հաւատ չունեն։

Ամէն մի հայ, որ հետաքրքրուել է մեր յեղափոխական գործերով, մանաւանդ վերջին տարիներս, գիտէ որ մի քանի տարիների ընթացքում, երբ Վերակազմեալների գլուխն էր Արփիարեան, Վերակազմեալները յեղափոխական գոյն չունէին, աւելի հակայեղափոխականներ էին և Արփիարի «Նոր Կեանք»ը բոլորովին չէր տարբերւում Ստամբոլի թուրք լրագիրներից։

Արփիարի կեդրոնական վարչութիւնը հակայեղափոխական ոգին այնքան չափազանցօրէն պաշտպանեց որ, նոյն իսկ իրենց Վերակազմեալների մէջ գտնուեցին մարդիկ, որ զգացին այդ ուղղութեան կորստաբեր լինելը և Արփիարին ճամբու դրին։

Արփիարից յետոյ, «Նոր Կեանք»ի ուղղութիւնը փոխուեց, և, ի պատիւ նոր կեդրոնի ու նոր խմբագրութեան, պէտք է ասել որ «Նոր Կեանք»ի վերջին ուղղութիւնը յեղափոխական է։

Բայց բնական էր որ մի քանի ամիս յեղափոխական ոգով ներշնչուած «Նոր Կեանք»ը անկարող պէտք էր լինէր Վերակազմեալների միջից չքացնել այն մեռցնող, անբարոյականացնող մթնոլորտը, որ Արփիարեան մի քանի տարիների ընթացքում ներշնչել էր վերակազմեալներին։

Վերակազմեալների նոր վարչութիւնը՝ որչափ էլ ազնիւ և անկեղծ յեղափոխականներից կազմուած լինի, անկարող էր երեք չորս յօդուածով, երկու երեք հրջաբերականներով թուլացած, յեղափոխական գաղափարից ու գործից շատ հեռացած ընկերներին յեղափոխութեամբ ոգեւորել և նրանց ժանգոտած հոգին ու սրտերը մաքրել։ Ու այսօր, վերակազմեալների երիտասարդ վարչութիւնը անյաջողութեան է հանդիպում իր նախորդ վարչութեան աններելի սխալների համար։ Անյաջողութեան երկրորդ պատճառը այն է, որ նոր վարչութիւնը՝ փոխանակ նախ իր բոլոր ճիգերը թափելու և ընկած կուսակցութիւնը իր արժանավայել բարձրութեան վրայ գնելու և ապա միութեան բանակցութիւնները սկսելու, իսկոյն միութեան հարցը մէջտեղ դրեց։

Նոր վարչութեան այդ հապճեպ քայլը, մանաւանդ նրա անկեղծ յայտարարութիւնները հին վարչութեան [illegible] և կուսակցութեան բոլորովին անկեալ վիճակի մասին՝ բնական էր որ Դաշնակցութիւնը պէտք է գնէր վարանման մէջ։

Մեր կարծիքով, հիմա, եթէ իրաւացի է որ Դաշնակցութիւնը պէտք է մերժի, վերակազմեալների նոր վարչութիւնը փոխանակ վիրաւորուելու, և իր պաղարիւնութիւնը կորցնելով, կռիւներ մղելու Դաշնակցութեան դէմ, աւելի խելացի կը վարուի, եթէ իր ամբողջ բարոյական և նիւթական ուժերը գործադրի իր կուսակցութիւնը յեղափոխական այնպիսի բարոյական բարձրութեան հասցնել, որ վաղը ազատ համարձակ կարողանայ ասել—Դաշնակցականներ, մենք էլ նոյն չափ յեղափոխականներ ենք, որչափ դուք—և այլ եւս ձեր պատճառաբանութիւնները ոչ մի հիմք չունեն։

Դաշնակցութեան դէմ մաքառելու, խորտակելու մտքով, վերակազմեալների նոր վարչութիւնը պէտք է բոլորովին հրաժարուի, որովհետեւ տարիների փորձը ցոյց տուեց թէ Դաշնակցութիւնը իրան խոչնդոտ հանդիսացող աւելի մեծ ուժեր է տապալել և այն էլ մի միայն ձախ ձեռքով։

ՎԱՐԴՕ

—()()—

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐ

Անգլիական «Թայմզ» թերթին մարտ 4ին Պետերսբուրգէն կը հեռագրեն հետեւեալը.

—Այսօր Նեւայի պօղոտան, Պետերսբուրգի ամենագլխաւոր փողոցը, այնպիսի խռովութիւններու հանդիսավայր մը դարձած էր, որուն նմանը տեղի ունեցաւ անցեալ տարի և այնչափ վատ տպաւորութիւն թողուց Եւրոպայի վրայ։

Քանի օրէ ի վեր Ռուս մայրաքաղաքին մէջ յեղափոխական ցոյց մը կսպասուէր. բայց ոստիկանական հսկողութիւնը այնչափ խստացած էր, որ անկարելի էր [illegible] յեղափոխական ցոյց մը ընել, ու ցոյցը կազմակերպողները շարունակ կը յետաձգէին։

Այս օրուան ցոյցը կազմակերպած էին երկու կօմիթէներ՝ ուսանողականը և գործաւորականը։

Հազարաւոր գաղտնի տպագրուած կոչեր տարածած էին, որոնցմով մամուլի, խօսքի ազատութեան կուսակիցները կը հրաւիրուէին Կազանեան մայր եկեղեցւոյն հրապարակը։

Կոչերը մեծ մասամբ թատրոնական յայտարարութիւններու ձեւով տպուած և տուներու պատերուն փակցուած էին։

Միւս կողմէ պահակազօրքի սպաներուն հաղորդուած էր թէ՝ մեծ ցոյց մը պիտի ըլլայ. անոնց առաջարկուած է զօրքերուն սուրին գործածելու և հրացէն պարպելու հրաման չի տան, որովհետեւ ցոյցը բոլորովին խաղաղ բնաւորութիւն պիտի ունենայ։ Վերջապէս սպաներու հրաւէր կը կարդացուէր հետեւելու «Դեկտեմբերեան» կոչուած սպաներու օրինակին, որոնք Աղեքսանդր Ա. կայսեր մահուան առթիւ ուզեցին սահմանադրութիւն հաստատել։

Այսօր Նեւայի պօղոտային վրայ սկսան մեծ խումբեր հաւաքուել, որոնք ուզեցին ցոյցը կազմակերպել։ Անհագին թիւով ոստիկաններ փորձեցին ցոյցը խանգարել. երբ տեղ մը կարմիր դրօշակ կը բարձրացուէր կամ թէ յեղափոխական ճիչ մը, ոստիկանները սրի հարուածներով ցուցարները աջ և ձախ կը ցրուէին։ Նախ հարուածները սուրերու կռնակներով էին, կամաց կամաց ոստիկանութիւնը իր հարուածներու մէջ սկսաւ անգթուշ ըլլալ։

Մեծ քանակութեամբ այրեր, կիներ և երեխաներ վիրաւորուեցան, մի քանին էլ սպաննուեցան. ոստիկանութեան ոչ մէկ դիմադրութիւն չեղաւ և երկու ժամուան մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատուեցաւ։

Այս օրուան մեծ ցոյցին մէջ էն աչքի զարնողը գործաւորներուն խաղցած դերն էր և հոգերու առարկան. մանաւանդ որ Քիեւի, Օտեսայի և Մոսկուայի մէջ ալ գործաւորները ուսանողներու հետ միացած են։

Մինչեւ երեկոյ շատ մը մարդիկ ձերբակալուեցան, թէ մասնակցողներ և թէ կասկածելիներ։ Գիշերն ալ շատ ձերբակալութիւններ տեղի ունեցան. ձերբակալուածները քաղաքէն դուրս տարուած են։

Ցամենայն դէպս յեղափոխական շարժումը Պետերսբուրգի մէջ մեծ չափեր չէ առած ինչպէս Ռուսիոյ շատ մը տեղերուն մէջ. ամէն օր խռովութիւններու մասին լուրեր կը հասնին։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

Մեր ընթերցողներուն յայտնի է որ «Մէշվէրէթ»ի խմբագիրը, Րիզա պէյ, վերջին համամողովի մէջ հակառակած է երիտասարդ թուրքերու այն մասին, որոնք Թուրքիոյ վիճակը բարելաւելու համար Եւրոպայի միջամտութիւնը կուզեն։

Հիմա, եւրոպական միջամտութեան փափագող երիտասարդ թուրքերու օրկաններէն մին հետեւեալը կը պատասխանէ «Մէշվէրէթ»ի.

«Բրիգանթօնի, Ռաֆէլի, Գալվօի, Մարթէնսի, Ռօլան Ժագմէ.

նի և այլն առանց նման միջազգային իրաւաբանութեան մէջ հեղինակաւոր անձերու կարծիքով, պետութեանց կողմէ քաղաքական և նիւթական ուժ գործածելը ուրիշ պետութեան մը մէջ կարգը վերահաստատելու համար օրինաւոր կը համարուի, եթէ ենթակայ երկրի կառավարութիւնը բացարձակապէս ոտնակոխ կընէ իր ժողովրդին բնական իրաւունքները և ժողովուրդն ալ բռնի միջոցներու կը դիմէ կառավարութեան հանդէպ։

Թուրքիոյ վերաբերմամբ հեղինակաւորներու կարծիքը հետեւեալն է. «Եւրոպայի միջամտութիւնը Թուրքիոյ գործերու մէջ. կարելի է ըսել որ Եւրոպայի սովորական իրաւունքն է. եւ այդ իրաւունքը հիմնուած է պատմական նախադէպերու վրայ. նոյնպէս և դաշնագիրներու վրայ, որոնցմով Թուրքիան ընդունուած է եւրոպական պետութեանց ընտանիքի մէջ, և որոնցմով անոր գոյութիւնը ընդհանուր քաղաքականութեան հաւասարակշռութեան անհրաժեշտ պայմաններէն մին կը հանդիսանայ։ Ոչ մէկ անգլիացու ուղեղին մէջ, կըսէ Լորտ Ճոն Րուսէլ, միտքը չի յղացուիր իր նօթանները մէջ սկսած 1876էն, մեր դեսպաններու յանձնարարել Պէրլինի և Բէթերսպուրկի մէջ խառնուիլ Պրուսիոյ և Ռուսիոյ ներքին գործերուն։ Բայց Թուրքիան բացառութիւն կը կազմէ. Մեծ պետութիւնները յանձն առած են խառնուիլ Թուրքիոյ գործերուն՝ ի նպաստ ընդհանուր խաղաղութեան և Թուրքիոյ մէջ ապրող ժողովուրդներու բարօրութեան։

Մեր յամառ հակառակորդները փաստ կը բերեն որ Եւրոպայի միջամտութեան հետեւանքը միշտ եղած է Թուրքիոյ անդամահատութիւնը։ Ճիշդ է որ ամեն մէկ միջամտութեան հետեւած է սիսթէմաթիք անդամահատութիւնը։ Բայց պէտք է գիտնալ և այն, որ առանց այդ միջամտութիւններու կարելի է որ Թուրքիա շատ վաղուց դադրէր գոյութիւն ունենալէ։ Աչքի առջեւ ունենալով որ մէկ պետութեան մը արտակարգ ջանքերով Թուրքիոյ մէջ դաշնագրերու վրայ հիմնուած հաւասարակշռութիւնը և քաղաքական անկախութիւնը խախտուած է, մենք կոչենք Ռուսիոյ, Ֆրանսայի, Անգլիոյ և Աւստրիոյ հաւաքական միջամտութիւնը, որպէսզի հաւասարակշռութիւնը վերահաստատուի և հայրենիքը փրկուի մեր վտանգաւոր «բարեկամներու» խաղաղ տիրապետութենէն։

Երբ կուզենք դէմ կենալ եւրոպական միջամտութեան, չը մոռնանք մտածել թէ Թուրքիա ինչ վիճակի մէջ պիտի ըլլար առանց այդ միջամտութիւններու։ Արդեօք Թուրքիա պիտի կրնա՞ր վճարել իր ահագին պարտքերը, երկաթուղիները չինե՞լ եթէ գոյութիւն չունենար ելեւմտից միջազգային հսկողութիւնը, — հասարակաց պարտքերու վարչութիւնը. Թուրքիոյ բնակչութիւնը պիտի հաւատա՞ր թրքական փոստային, զոր կը կառավարեն Սուլթանի աւազակ և խարդախ լրտեսները.

Երիտասարդ թուրքերս պիտի կրնայի՞նք յարաբերութիւն պահպանել մեր Թուրքիա ապրող ազգակիցներուն հետ, առանց եւրոպական փոստայի.

Ի՞նչ պիտի ըլլար մեր վիճակը եթէ Եւրոպա երբէք չը հետաքրքրուէր մեզմով, ապաստան չի տար և զմեզ չը պաշտպանէր Սուլթանի կողմնակիցներուն դէմ.

Միթէ մեզի ալ հազարներով Բոսֆոր չը պիտի նետէի՞ն, ինչպէս նետեցին Հայերը և սոֆթաները. Պոլսոյ 50000—60000 սոֆթաներու երկու երրորդ մասը 4—5 տարուան մէջ, որոնց հետ նաեւ հազարներով հայ՝ Բոսֆոր նետեցին։

Մեր եղբայրակից Հայերը, հարիւրհազարներով, չը պիտի կոտորուէին եթէ մեծ պետութեանց մէջ լիակատար համաձայնութիւն ըլլար - և գազանութեանց առաջին երեւումին եւրոպական պետութեանց զրահաւորները և զինւորները Բոսֆորի մէջ երեւնային.

Ահա պետութեանց այդ համերաշխութեանը մենք կոչ կընենք, աղաչելով անոնց որ միջամտեն մեր գործերուն՝ Թուրքիոյ մէջ կարգը և քաղաքական հաւասարակշռութիւնը վերահաստատելու համար, այսինքն հեռացնելու այն պետութեան գերիշխանութիւնը, որ սողացեր է Թուրքիոյ մէջ, անձնական բարեկամութեան մէջ մտած է այն մարդուն հետ, զոր մենք մեր հայրենիքի ամենակատաղի թշնամին կը համարենք»։

ԲԱՐԻԶԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

Երեկ երեկոյ՝ մարտի 18 ին, Բարիզի գեղեցկագոյն սրահներէն միոյն մէջ տեղի ունեցաւ, վերջապէս, Բարիզի Հայոց բարեգործական ընկերութեան երեկոյթը։

Սրահէն ներս մտնելնուս պէս կը շլանանք ելեքտրական լոյսերէն եւ դահլիճի սքանչելի զարդարանքէն. Սրահին գետինը եւ բոլոր պատերը բառի բուն նշանակութեամբ ցցուած էին արեւելեան անգին գորգերով. պատերուն վրայ տեղ տեղ դրուած է Արարատ լեռան պատկերները որոնց վրայ մեծ տառերով յայտարարուած է ընկերութեան անունը. Այդ տառերն են Տ. Բ. Ա. «Սօսիէթէ տը Պիէն Ֆէզանս Արմէնիէն (բարեգործական ընկերութիւն Հայոց)։ Պատկերներուն բոլորտիքը կամար կը կազմեն ֆրանսական դրօշակներ. Ամբողջ սրահը լուսաւորուած է հարիւրաւոր ելեքտրական լապտերներով, իսկ բեմի շուրջը՝ ահագին կամար մը ելեքտրական գոյնզգոյն լապտերներու որոնք տերեւներու մէջէն իրենց գեղեցիկ լոյսը կը թափանցէին հեր... րու վրայ.

Սրահին ամեն կողմերը ձմեռնային տունկեր եւ թուփեր դրուած էին որոնք պարտէզի մը տպաւորութիւն կը թողնէին հանդիսականներու վրայ.

Երեկոյեան ժամը 8 1/2 ին սկսաւ հայ եւ ֆրանսացի հոծ բազմութիւն մը սկսաւ խռնուիլ. Մէկ ժամ յետոյ արդէն սրահը գրեթէ լեցուած էր. Մօտ ժամը 9 եւ կէսին սկսաւ երեկոյթի առաջին մասը, այսինքն կոնցերտը. Այս մասին մասնակցեցան Բարիզի յայտնի դերասաններէն Մունէ Սիւլլի, «Ֆրանսական թատրոնէն», որ արտասանեց Վիկթոր Հիւկոյի Լ'Էկզիլ կտորը Տիկին Հէլոն՝ Օբերա թատրոնէն որ Մասընէի «Նօէլ բէյ»ը եւ Շուպէրի «Մէլոտիա»ն երգեց. Տիկին Տաֆրթէ՝ Օբերա Կոմիքէն որ Մասընէի Տէմէյզան երգեց Օրիորդ Սօտ Նիլան՝ Բէթի Թէաթրէն որ իւր «Բէբիւթիէնի» երգը երգեց. Պ. Իվօնէք՝ Բոտինիէն թատրոնէ՝ երգեց Բրըգոն երկեր. Պ.Պ. տը Պօմէրսի եւ Ավնլին երկուսը միասին երգեցին «Սուոլո Վիէննուա» վալսը.

Յիշենք նաեւ մի քանի հայեր որոնք երեկոյթին մասնակցեցան. Օրիորդ Ճանըմեան՝ երկու անգամ դաշնակ ածեց. Պ. Սինանեան՝ ջութակահար որ նոյնպէս երկու անգամ իր գործիքն ածեց. պ. Ֆրնա...

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՆՀԱՍԿԱՆԱԼԻՆ

Մ. Ս III

ԳԼՈՒԽ Ե.

Վահէի գալստեան երկրորդ երեկոյին երկու նշանածները կրկին իրենց սիրելի թթենիների տակ նստած զրուցում էին։

Թեթեւ զեփիւռը փչում էր և խշրտացնում աշնան վերջին չորցած ու միացած տերեւները և մնացող տերեւների վերջին շնչի մէջ կենսաբեր մարդկային զոյգը նստած դեռ նոր էր սանում կեանքի համար։ Վահէն մէջ ու մէջ, Վանի մասին պատմելով ու նկարագրելով, Զարուհու հետ սիրային կատակներ էր անում։ Վերջապէս Զարուհին ասաց, երբ Վահէն իր բոլոր յանդգնութիւնը ժողովելով ուզում էր մի համբոյր քաղել նրա շրթունքներից։

—Բաւական է չարութիւն անես. հիմա լրջօրէն խօսենք. ի՞նչ ես մտադիր անելու. ե՞րբ ես Վան գնալու։ Ասեմ քեզ. վերջնականապէս, ես էլ չեմ մնայ այստեղ։

Վահէն շուարեց այդ խօսքի վրա, և ասեց.

—Ի՞նչ է, ուրեմն ձանձրացա՞ր, ուզում ես Կովկաս գնա՞լ։

—Ոչ, սիրելիս, Կովկաս չեմ ուզում գնալ, այլ ես էլ ուզում եմ քեզ հետ Վան գալ։

Վահէն աւելի շփոթվեց և մի քիչ լռելուց յետոյ առարկեց.

— Բայց Զարուհիս, մեր պայմանը այդպէս չէր. մոռացա՞ր։ Դու ինձ խոստացար այստեղ ապրել և դիմանալ իմ բացակայութեան։

— Այո, խոստացայ Վահէ ջան. այն ժամանակ կարծում էի, ոչ, համոզված էի որ պէտք է կարողանամ հաւասարիմ մնալ այդ տեսակ մի պայմանի, բայց հիմա տեսնում եմ որ անկարող եմ։ Խնդրեմ, դու ասա, միթէ մեղաւոր եմ որ քեզ երեւակայածիցս աւելի եմ սիրում. միթէ յանցաւոր եմ որ չեմ հասկացել թէ քո ներկայութիւնը ինձ համար անհրաժեշտ է. միթէ դատապարտելի եմ որ բացի քո սիրուց ունիմ և գործելու, մեր տառապող ժողովրդին օգտակար լինելու փափագը և համոզված եմ թէ քեզ հետ, քեզ սիրելով աւելի լաւ պէտք է կարողանամ այդ փափագին բաւարարութիւն տալ. Եթէ այս ամէնը դատապարտելի են, դատապարտիր։

— Ոչ, Զարուհիս, դատապարտելի չեն. բայց դու շատ դժւարին խնդիր ես առաջարկում։ Դու չես կարող երեւակայել այն անտանելի դժւարութիւնները, որոնք անբաժան են ինձ նման մէկի հետ ճանապարհորդելու և ապրելու հետ։ Դու չես կարող երեւակայել այն հոգեկան տանջանքը, որին ես պէտք է ենթարկվեմ ամեն վայրկեան քո կեանքին վտանգ սպառնալը երեւակայելով։

— Ամէն դժւարութիւն ես երեւակայել և հաշւել եմ։ Թէպէտ դու չես վստահում ինձ իբր կնոջ, իբր թոյլ արարածի. բայց այդ կէտում շատ ես սխալվում։ Ինչ սարսափելի վտանգներ դու ինձ համար ես երեւակայում երբ ես քու հետ լինեմ, նոյնքան ես քեզ համար եմ երեւակայում, երբ դու միայն ես վտանգների մէջ. և այդ ժամանակ իմ տանջանքները անտանելի են, ես խելագարութեան եմ հասնում։ Չէ Վահէ, իզուր մի աշխատիր ինձ հետ կացնել իմ որոշումից. եթէ դու չ... տանես ինձ, ես մի ուրիշ խմբի հետ քո ետեւից կը գամ։ Ուրեմն աւելի լաւ չէ՞ որ դու տանես։

Մի րոպէ երեւակայիր որ միասին Վանում ենք. դու տղամարդոց հետ ես աշխատում, ես կանանց։

Ես ընտանեկան ամրոցները ... գործի համար ներսից կը գրաւեմ կանանց սրտերը տիրապետելով. գործ կը դիւրացնեմ. որովհետեւ երբ կիները յեղափոխութեան գաղափարին համակրեն, այրերը ... գլխով յեղափոխութեան մէջ կը նետուեն։

— Շատ լաւ ես ասում հոգիս, պատասխանեց Վահէն, բայց դժւարանում եմ համաձայնել։

Այս անգամ ես համոզվեցի որ միայն Վան գնալ գալով չը պէտք է կարողանամ իմ փափագած գործունէութիւնը ունենալ և օգուտը բերել. Ես որոշեցի գնալ և գոնէ մի տարի կամ մի ցաւ ամիս այնտեղ տանջ... մնալ. որովհետեւ հայի պէս սարկացած ժողովրդին պատմութեան գիրկը մղելու համար, հարկաւոր շարունակ նրա մէջ ապրել, միջ...

-եան՝ երգիչ, երկու հայերէն երգեր երգեց։ Վերջապէս իբր վերջին նումերօ պարահանդէս նուագիչ խումբը յաջողութեամբ ածեց հայերէն «Բամբ որոտան» երգը։

Երեկոյթի այս մասը վերջացնելէ առաջ երկու բառ ալ ըսենք կոնցերտի բրօկրամի մասին, որ բոլորովին գեղարուեստական գործ մըն էր եւ կը ծախուէր յօգուտ ընկերութեան։

Բաղկացած էր չորս էջերէ. առաջին էջին վրայ կը գտնուէր—երեսին մինչեւ կէսր բռնած—Արարատ լեռը իսկ մնացած կէսին վրայ երկու հայ կիներու դէմքերը։ Չորրորդ էջին ճիշդ մէջ տեղը կը գտնուէր Պարսկահայ գիւղացի մը որ իր արտը կը վարէ։ Իսկ երկրորդ եւ երրորդ էջերուն մէջ տպագրուած էին արդիստներու անունները, որ թատրոնէն լինելնին եւ ինչ արտասանելիքնին։

Կէս գիշերը կէս անցած երեկոյթի երկրորդ մասը, այսինքն պարահանդէսն սկսաւ. պր. Ալեքսանտրինէ ինք «տ'Օռշեսթր»ի ուղղութեան տակ. տասն եւ երկու նուագածուներ սկսան զանազան պարի եղանակներ ածել եւ բաւական խնդով զոյգեր սկսան վալսել, փոլքել, մազուրքել եւն։

Պարահանդէսը տեւեց մինչեւ առաւօտեան ժամ 5 չմտեր դեռ կուզէին միայ պարելու համար, բայց Բարեգործական ընկերութեան դիւանը կարճ կապել ուզեց։

Կոնցերտի ժամանակ սրահին մէջ կը գտնուէին մօտ 250—300 հոգի, բայց պարահանդէսի սկսելէն գրեթէ կէս ժամ յետոյ հազիւ հարիւր յիսուն հոգի մնացին. որովհետեւ պարել չուզողները կամ չը գիտցողները մեկնեցան։

Ըսինք որ երեկոյթը դրուած էր Պ. տ'Էսթուռնէլ տը Գոնսթանի հովանաւորութեան տակ, որ Սարթի երեսփոխանն է. Կազմուած էր նաեւ պատուոյ գոմիթէ մը որուն կը մասնակցէին տիկիններ՝ իշխանուհի Վինիէֆսքա՝ նախագահ եւ հիմնադիր խաղաղութեան համար կանանց դաշնակցութեան, կոմսուհի տ'Օնէ, պարոնուհի Տընի Գօշէն, տիկին Շասէն, տիկին Արշակ-խան, տիկին Լէօն պէյ Գափամաճեան, իսկ պարոններէն՝ հայասէր թերթերու տնօրէնները, իշխան Գուիտօն Լուսինեան, կոմս տ'Օնէ՝ Նիէվրի ծերակուտական, պարոն Տընի Գօշէն՝ Սէն Նահանգի երեսփոխան, տօքթէօր Շասէն՝ Սէնի երեսփոխան, եւ ժենէրալ Արշակ խան, որ արդի նախագահն է Բարիզի հայոց Բարեգործական ընկերութեան։

Մեր իմացածին համեմատ երեկոյթին հասոյթը բաւական գոհացուցիչ է եղեր. կը կարծուի թէ առ նուազն երկու հազար Ֆրանք մը շահ պիտի մնայ ընկերութեան։

Մելիք Դ. բէկ

19 Մարտ 1902

Բարիզ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՔՐՕՆԻԿ

ՌՈՒԶԱՆ կամ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՕՐԻՈՐԴ

—o—

Ա.

Հայ պատմական կեանքէն առնուած բարոյալից պիէս մըն է «Ռուզան»ը, որ մեր թատերական սակաւաթիւ եւ ոչ այնքան ալ յաջող գրուածքներուն մէջ կարեւոր տեղ մը կրնայ բռնել։

Ռուսահայ գրող Պ. «Մուրացան»ի աս թատերգութեան բովանդակութիւնը կարժէ քանի մը տողով ամփոփել։

Պիէսին նիւթը կազմող անցքը կը պատահի 1238 թուին, Արցախի Խաչէն գաւառին մէջ։

«Ռուզան»ի մէջ դերակատարներ շատ կան. որոնց մէջ կարեւորները հետեւեալներն են.

Ջալալ-Տօլան՝ Արցախի հայ իշխանապետ։ Մամքան՝ Ջալալի կինը. Ռուզան անոնց աղջիկը. Ներսէհ՝ Ռուզանի նշանածը, քաջ եւ ռազմիկ երիտասարդ իշխան մը։ Զաքարէ՝ Ջալալի մեծ եղբայրը, քաջ եւ յանդուգն ծերունի իշխան մը։ Ումիկ՝ Ջալալի մեծ փեսան, կատակաբան եւ պահպանողական տիպ մը։ Սմբատ՝ Գուգարաց իշխան. Ներսէհի բարեկիցը։ Համտուն՝ Սիւնեաց հարուստ հայ իշխան մը։ Պապաք՝ Ջափափորի իշխան, ճիշդ Օթելլօի մէջի Եակօին տիպը։ Թէնիւն՝ Ռուզանի դայեակը, անձնասէր եւ միամիտ պառաւ մը։ Շանոյշ եւ Ասպրամ՝ նաժիշտ եւ պալատական սպասուհի։ Սուրիկ՝ Ներսէհի հաւատարիմը. կատակաբան եւ չարաճճի տիպ մը։ Ջոյա՝ Թաթարաց Չարմաղան զօրապետին եղբայրը։ Բուրա—Նուբին՝ Չարմաղանի որդին։

Ինչպէս գրուածքին անունէն ալ յայտնի է, նիւթը գլխաւորաբար Ռուզանի շուրջն է որ կը դառնայ, որուն մէջ, էն կարեւոր դեր կատարողը Պապաքի էնթրիքներն ու մեքենայութիւններն են։ Ահա թէ ինչպէ՞ս.

Ջափափորի Պապաք իշխանը, անձնական մասնաւոր հակառակութիւն ունի Ռուզանի նշանածին, Ներսէհ իշխանին դէմ, որուն հայրը, Պապաքին Թաթարիստանի մէջ գերի եղած ատեն, ազատելու փոխարէն յափշտակեր է անոր կալուածները եւ զրկեր է զանի կալուածներուն հասոյթէն։ Կալուածները ետ առնելու համար Պապաքի ամբողջ յոյսը կը մնայ Ջալալ մեծ իշխանի հզօր միջամտութեանը վրայ։ Հիմա, երբ Ներսէհ Ջալալի փեսացուն կամ փեսան կըլլայ, կը խորտակուի Պապաքի յոյսերը. քանի որ Ջալալ չի պիտի ուզեր ընտանիքարար, իր փեսացուին զրկանք պատճառել։

Պապաք ուր՝ էնթրիքներ կը լարէ, նոր խորամանկութիւններու կը դիմէ։

Որպէսզի Ներսէհի եւ Ռուզանի ամուսնութիւնը խանգարէ, խորհուրդ կուտայ Սիւնեաց Համտուն իշխանին—որ առաջին իրաւունք ունի Ջալալի օրինական փեսան ըլլալու—գալ նախ Ջալալի ամբողջ եւ իր իրաւունքներուն տէրը ըլլալ։ Պապաք մէկ կողմէ շատ մը ճիգութեամբ խօսքերով կը յաջողի քիչ առնուան մէջ Համտուն իշխանի սէրը, նոյնքան անձնասիրութիւնը գրգռել դէպի Ռուզանը, դէպի իր իրաւունքը. միւս կողմէ Ռուզանի նաժիշտներուն եւ դայեակին միջոցով վարպետութեամբ կը յաջողի գործը առաջ տանիլ, եւ մինչեւ անգամ Ռուզանը Համտունի հետ տեսակցել տալու յաջողիլ։

Ռուզան՝ որ Ներսէհը կը սիրէ բուռն սիրով, կը մերժէ Համտունը խստիւ. Աս միջոցին վրայ Համտուն ուսահատիլ կսկիծ, եւ ահա նորէն կը հասնի Պապաքի հանդիչ խօսքերը, ու Համտուն՝ ամբողջն չի հնազանդիլ, եւ եթէ պէտք ըլլայ, Ջալալի եւ Ներսէհի հետ կռուելու հաստատ երդում կընէ Պապաքին։

Դաւադրութիւնը կը կազմուի սակայն.

Սուրիկ, Ներսէհի հաւատարիմ սպասաւորին, Սմբատ իշխանի խորհրդով իր ծանօթ պալատական սպասուհի Ասպրամին—որը խենթի պէս կը սիրէ Սուրիկը—եւ վարպետութեամբ ամեն բան անոր բերանէն կառնէ կիմանայ Պապաք իշխանի մեքենայութիւնները. Սուրիկը իր կարգին կիմացնէ աս ամենը Սմբատ իշխանին։ Սմբատ ուղղակի կը տեսնուի Պապաքին հետ եւ ճակտին կը զարնէ անոր վատութիւնը։ Պապաք կուրանայ եւ կասորկէ որ ինքը չէ Համտունի գրգռողը, այլ անոր առհմային իրաւունքը։ Սմբատ Համտունի հետ ալ կը տեսնուի եւ կը համոզէ որ հեռանայ, մոռնայ Ռուզանը եւ երկրին տագնապալից դրութեան մէջ ինքն ալ նոր կնճիռներ չի ծնեցնէ։ Համտուն, ինչպէս ըսի, Պապաքի թելադրութիւններուն ազդեցութիւնով անդրդուելի կը մնայ։

Դաւը իմաց կը տրուի Ջալալին և Ներսէհին։

Ներսէհ, որ եկեր էր խաղաղեցնելու եւ իր ամուսնութիւնը արժանավայել եւ հանգիստ կերպով յաջողցնելու համար Թաթարներու դէմ պատերազմի գնացած էր եւ յաջող ալ ելք ունեցած, կիմանայ Սուրիկէն պալատին մէջ լարուած դաւերը եւ կրակի պէս Խոխանաբերդ կը թռչի յաղթական։

Հոն, հանդիսաւոր կերպով նշանը կօրհնուի եւ տարի մը ետքը հարսանիքի հանդէս տեղի կունենայ։

Եւ սակայն, անակնկալ պարագայ մը ամեն բան տակն ու վրայ կընէ։

Համտուն, նախանձէն կատղած, միեւնոյն ատեն աչքի առջեւ ունե-

Նրա ականջին շշնջալ՝ պէտք է կռուել, պէտք է թշնամու դէմ գալ, պէտք է զոհել շատ բան. և այդ բաւական չէ, պէտք է անձամբ գործնական օրինակներ ցոյց տալ։ Եւ քանի որ ես այդ ուղղութեամբ եմ գործելու, հետեւաբար առաջին օրից ինձ կարող է ամեն մի վտանգ պատահել. ու բեմի ինչպէս քեզ հետս տանեմ. իմ վտանգված, ձերբակալված կամ սպանված միջոցին դու այնտեղ պէտք է բոլորովին անտէր մնաս. որբութեան մէջ. Տաճկաստանի այս մի երկրում։

— Ինչ ուզում է թող լինի Վահէ. ասում եմ որ ես էլ պէտք է գամ. եթէ ոչ իբրեւ կինդ, նշանածդ, քոյրդ գոնէ իբրեւ ընկեր, գործի ընկեր, հասկանո՞ւմ ես։

Ի՞նչ իրաւունք ունես ինձ արգիլելու ծառայել այն գործին, որին ծառայել պարտական է ամեն մի հայ. ի՞նչ իրաւունք ունես ինձ արգիլելու նոյն զոհողութիւնները անել հայրենիքի փրկութեան համար, որ դու ես անում. ի՞նչ իրաւունք ունես դու խնայել իմ կեանքը, քանի որ քոնը չես խնայում, որը մասամբ ինձ է խոստացված և ինձ է պատկանում։ Ես ուզում եմ քեզ սիրել վտանգների մէջ և իմ կեանքս վտանգի ենթարկելով, ես ուզում եմ քու գաղափարական գործունէութեան ներկայ լինելով արբենալ։

Ինձ համար ի՞նչ նշանակութիւն կարող է ունենալ իմ կեանքը, երբ քոնը վտանգված լինի։ Ես քեզ քո գործից ետ չեմ կանգնում. գործ, որը և իմն է. ես քեզ չեմ առաջարկում դաս փէշերիս կպչես և կողքիս նստես։ Ես քեզ ասում եմ—գնանք, միասին, գործենք, կռուենք, նոյնիսկ մեռնենք. բայց միասին, որովհետեւ ես հայուհի եմ և սիրում եմ հայրենիքս, որովհետեւ ես քո հարսնացուն եմ և սիրում եմ քեզ։

Ես զարմանում եմ որ դու այդչափ վարանում ես. միթէ ձանձրացել ես ինձանից. ասա, շուտ, այն ժամանակ ես գիտեմ իմ անելիքը։

Գրեթէ բարկացած վերջացրեց Զարուհին։

Վահէն մի քիչ շւարեց. յետոյ ինքզինքը հաւաքելով ասեց.

—Այո, վարանում եմ քեզ ինձ հետ տանել, Զարուհի. վարանում եմ, բայց քեզնից չեմ ձանձրացել. մի վիրաւորիր ինձ. ոչ միայն չեմ ձանձրացել, այլ աւելի և աւելի եմ սիրում քեզ։ Եւ այդ սիրոյ չափազանցութիւնն է որ ինձ ստիպում է վարանել։

—Չէ, Վահէ, իզուր ես այդպէս խօսում. առածներդ իմ գլուխը չեն մտնում։ Այս րոպէին դու ինձ համար անհասկանալի ես։ Ես չեմ կարող երեւակայել որ՞ սիրող մարդը կարող է իր սիրած կնոջ մենակ թողնել, երբ այդ կինը ամեն ճիգ թափում է նրան վիճակված վտանգներին սիրաժար բաժնեկից լինել։ Ասա, գնում ե՞նք, թէ բաժանվում ենք. . .

Վահէն ապշած դիտում էր Զարուհուն, որը իր ոգեւորված բարկութեան մէջ կատարեալ դիցուհու կերպարանք էր ստացել։ Եւ յանկարծ այդ րոպէին նորածին լուսնի շողքերը ընկան Զարուհու գանգրահեր գլխին և լուսազարդ մի պսակ կազմեցին։

Վահէն տեսաւ նրա սիրոյ և բարկութեան կայծերով ցոլացող աչքերը, դողացող շրթունքները և առանց մի բառ արտասանելու գրկեց այդ գեղեցիկ գլուխը ու մի անյագ համբոյր դրոշմեց նրա կուսական շրթունքներին։

Զարուհին գլուխը իսկոյն ազատեց Վահէի զօրեղ բազուկների միջից և շշնջաց.

—Ուրեմն, այ՞ո, Վահէ, միասին ենք գնում, այնպէս չէ՞։

—Այո հոգիս, միասին. եթէ ես անհասկանալի եմ եղել, դու ինձնից աւելի անհասկանալի էիր։

Գնանք միասին այնտեղ, ուր տարուկ հայր հառաչում է թուրքի և քրդի եաթաղանի տակ. գնանք միասին աշխատենք այդ հառաչանքներին վերջ տալու գործի համար։

—Ուրեմն համբուրելու հերթը իմն է, հազիւ արտասանեց Զարուհին և ագահաբար համբուրելով Վահէին, շարունակեց խորհրդաւոր շշուկով. այսուհետեւ ես քոնն եմ. և թող մեր ամուսնական միութիւնը օրհնվի հայրենիքի ազատագրութեան գաղափարով և գործով, որին մենք նոյնչափ հաւատարիմ պէտք է մնանք, որչափ մեր սիրուն։

(Շարունակելի)

—o—

նալով իշխաններու գրադուհիներու պատճառով զօրքերու ցրուած ըլլալը, յոր կը դրկէ Թաթարաց Զարհաղան մեծ զօրապետին, որ յարձակի Խոխանայ բերդին վրայ։

Ու գուժկանը ուրախութիւնը արտամութեան կը փոխէ։

Համտուն՝ մանիշի մը վայել լեզուով ամէն բան կիմացնէ Տօլսի եւ Բուրտի, առանց պահելու նոյն իսկ Ռուզանի անունն ալ։

Զաքարէ իշխանը խաղաղութեան համար պատգամաւոր կուղայ։ Թաթարներու կողմէ պայման կառաջարկուի բերդին բանալիները յանձնել եւ Ռուզանն ալ կնութեան տալ Բարանունինին։ Արի ծերունին գրոշակը վինդ բռնած կը մեկնի ազդու եւ յուզիչ խօսքեր ուղղելով թէ Համտունի եւ թէ թշնամիին։

Զաքարէի բերած պատասխանին վրայ հայ իշխանները թեր ու դէմ վիճաբանելէ ետք կորոշեն յարձակիլ իրենց քիչուոր ուժերով Թաթարներուն վրայ եւ մեկնելու կը պատրաստուին՝ երբ Ռուզան վազելով կարգիլէ. հայրենասէր օրիորդը չուզեր որ մէկ իր անձին համար հազարներ զոհուին։ Ռուզան՝ կը վճռէ անձամբ երթալ Թաթարներուն յանձնուիլ։

Հակառակ ծնողներու եւ Ներսէհի թախանձանքներուն ու արգելքներուն, Ռուզան գաղտնի կը յաջողի կրկին Պապաքի մեքենայութիւնով եւ դայեակին միջոցով — փախչիլ ամրոցէն։

Ռուզան Թաթարներու բանակ կը հասնի այն ատեն՝ երբ անոնք կը պատրաստուին մանիշին խորհուրդով հաւաքուած հազարաւոր հայերը կոտորել։ Բուրա Ռուզանը տեսնելուն՝ կազատէ կապուածները. կը խոստանայ ազատ ձգել Զալալը իր իշխանապետութեան մէջ, իսկ Ռուզանի պահանջումով, կը հրամայէ գլխատել Համտունը։

Աս է "Ռուզանն"ի բովանդակութեան ամփոփումը։

Հրանդ-Ժ'ռայր

ՄՈՒՏ ՄԽՈՒԹԵՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ

Մեր ուզածը մարդ էր և ոչ հասցէ. չէինք գիտեր որ աչքի համախմբներու հետ գործ պիտի ունենանք. բայց այլ եւս պէտք չենք զգար, քանի որ ամէնքդ ալ մեզ բոլորովին ծանօթ էք. պարապ տեղը պոչերնիդ այս ու այն կողմ մի խաղցնէք. յեղափոխական մարմին ստեղծելը ճենճոտ ամաններ մաքրելու չը նմանիր։

Մուրատ Երանոսեան

Վառնա 12 մարտ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

«ԴԵՂՈՒՆԻ»ի բաժանորդաց մեծամասնութիւնը մեզ կիմացնէ որ իւրաքանչիւր թերթ աղտոտ ու պատռուած ձեռքերնին կը հասնի, կամ բնաւ չը հասնիր. այս անտեղութեան առջեւն առնելու համար, կը յայտարարենք մեր պատուական բաժանորդաց, որ ասկից վերջը թերթերը կը պահենք և տարւոյն լրանալուն ամենն ի միասին հաստատուն ծրարով և ապահովագրած կը յղենք. իսկ եթէ բաժանորդներէն ոմանք կը փափաքին ամէն մէկ երկու ամիս՝ ստանալ պրակները, անոնց կը ծանուցանենք, որ թերթը մաքուր և ապահով իրենց հասցնելու համար, իբրեւ գին ապահովագրութեան և հաստատուն գլանի բարեհաճին մեզ յղելու 2 ֆրանք կամ 1 րուբլի։ Այս կերպով ԴԵՂՈՒՆԻին տարեկան բաժանորդագինն կըլլայ 5 ֆրանք կամ 2 րուբլի։

Քանի որ խմբագրութիւնս այդ գեղարուեստական թերթի մաքուր և գեղեցիկ տպագրութեան համար ամէն ջանք կը թափէ, կը փափաքինք որ բաժանորդք եւս մաքուր ու գեղեցիկ ստանան իրենց թերթերն, ուպէսզի մեր մէջ կարողանանք տարածել Գեղեցիկին ճաշակը և մշակենք հայ գեղարուեստի ճիւղը։ Յաջորդ թերթերը զուտ հայկական գեղարուեստի հնաքրքրական նիւթերով կը պատրաստուին։

ԽՄԲ. «ԴԵՂՈՒՆԻ»ի

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Վանի կաթոլիկ հայերը Հռոմէն բաւական մեծ գումար նպաստ ստացեր են և Այգեստանի մէջ ընդարձակ պարտէզ մը գներ են առաջնորդարան, եկեղեցի ու դպրոց շինելու համար.

— Մոսկուայի հայ ուսանողները յանձնաժողով մը կազմելով Շամախիի երկրաշարժէ կայուտելոց համար նպաստ հաւաքել սկսեր են։

— Ֆիլիպէէն Պատրիարքարանի կը գրեն թէ Պուլկարիոյ այցելու հովիւ Պալճեան Բարթուղիմէոս վարդապետ տկարացած և իր պաշտօնէն ձեռնթափ եղած է, և տնօրէնութիւն կը խնդրեն։

— Ջութակահար Տիրան Ալիքսանեան մեծ յաջողութիւն ունեցեր է Գերմանիոյ, նախ Դրէզդէնայա Պերլինի քաղաքներու մէջ իր նուագահանդեսներով։ Ալիքսանեան հազիւ քսան տարեկան կայ։

Վիէննայի և Գերմանական թերթերը մեծ գովեստով կը խօսին մեր հայրենակցին տաղանդին վրայ։

— Կաթոլիկ Թերզեան եպիսկոպոսը որ Ազարեանի մահուանէ յետոյ կաթողիկոսական թեկնածու էր, ձերբակալուեր և իր թեմէն ոստիկաններու հսկողութեամբ Պոլիս բերուեր է։ Զինքը ձերբակալող վալին եպիսկոպոսին հեղինակութիւններուն վնասակար ըլլալը պատճառ կը բերէ։

— Վառնայի ազգային վարժարանի աշակերտներէն կազմուած ընկերութիւնը կաշխատի նաեւ դպրոցը հարստացնել գիտական գործիքներով, քարտէզներով և պատկերներով։ Կը լսենք թէ այդ ընկերութիւնը բաւական իրեր գնած է։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Զօրավար Նազիմ փաշան որ դատապարտուեցաւ իր պաշտօններէն զրկուելու, ներման արժանացեր է, սակայն գործի մէջ չի պիտի մնայ այլ փաշայութեան աստիճանով տեղ մը նահանգապետ պիտի նշանակուի։

— Ֆուատ փաշային մատակարարը 15 տարուան բանտարկութեան դատապարտուեր է.

— Թուրք կառավարութիւնը Ալպանիա զօրքեր կը ղրկէ, Ալպանացիները ճնշելու համար։

— Պուլկարական „ՆՕՎԻՆԻ" թերթը կը հաղորդէ թէ՝ Սելանիկի մէջ կրկին ձերբակալուած են Միսս Սթօնի ընկերուհի Ցիլկան ու իր ամուսինը, որովհետեւ իբրեւ աւազակներուն մեղսակիցներ կը կասկածուին։

Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը Թուրքիայէ կը պահանջէ Միսս Սթօնին փրկանքի փոխարէնը, նախազգուշացնելով որ չը վճարուած պարագային ցոյցով պիտի պահանջէ։

ՌՈՒՍԻԱ

Թիֆլիսէն կը հաղորդեն որ Պաթում, Ռոտշիլտի գործարանին գործաւորները գործադուլ ըրեր են. և յետոյ ուզելով իրենց ձերբակալուած ընկերները ազատել քարերով յարձակեր են զինուորներուն վրա. զինուորները հրացան պարպեր են. Երկու կողմէն ալ սպաննուածներ կան։

— Պերլինի թերթերէն միոյն կը գրեն որ Մոսկուայի մէջ 21 սպաներ ձերբակալուեր են, որովհետեւ չեն ուզեր ամբոխի մէջ հրացէն պարպել։

— Օտեսայէն կը հաղորդեն որ Բեթերսպուրկի մէջ արգիլուած է եղեր փետրուար 19ին տօնել ճորտերու ազատութեան տարեդարձը։ Նոյն օրը Ռուսիոյ համար արտակարգ երեւոյթ մը տեղի ունեցեր է Մոսկուայի մէջ. հակառակ ոստիկանապետի արգելքին ժէնէրալ նահանգապետ մեծ դուքս Սէրկէյ Ալէքսանտրովիչ կը յայտարարէ որ ինք Ալէքսանտր երկրորդ ազատարար կայսեր արձանին քով ճորտերու ազատութեան տարեդարձը պիտի տօնէ։ Արձանին քով հաւաքուեր են մօտ 40,000 մարդիկ, մեծամասնութիւնը գործաւորներ և ուսանողներ եղած են։ Ինքը մեծ դուքսը ճառ խօսեր է. ունկնդիրները ուռռա կոչեր են։ Մամուլին իսկոյն կը հրամայուի այդ մասին ոչինչ չը գրել։

— Պարսկաստան կրկին տասը միլիոն րուպլի փոխառութիւն ըրեր է Ռուսիայէն, որու համար Պարսկաստանը Ռուսիոյ արտօնած է Թէհրանէն մինչեւ Թաւրէզ երկաթուղիի գիծ շինել։

— Խռովութիւններ տեղի ունեցեր են նաեւ Եկաթերինոսլաֆ և Թուլա։

Թուլայի խռովարարները պետական զինարանի գործաւորներն են. կը պատմեն թէ ենթասպայ մը չէ հնազանդեր հրացան պարպելու գործաւորներուն վրայ, և իր նոր իշխանութեան տակ գտնուող զինուորներն ալ իրեն հետեւեր են։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

„Մաթէն" լրագրի թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցեր է նախագահ Քրիւկէրի հետ, որուն միջոցին ծերունի նախագահը յայտարարած է որ ինք կրկին հաստատ յոյս ունի որ Պօէրները պիտի կարենան իրենց անկախութիւնը պահպանել, պիտի շարունակեն կռուիլ, առանց այն խռովութիւններուն, որոնց իրենք կենթարկուին թշնամիին կողմէ.

—Լորտ Ռօպէրդս իր մասնաւոր նամակներէն միոյն մէջ կը յայտարարէ թէ՝ հակառակ Թրանսվալի մէջ եղած վերջին դժբախտութիւններու իրերու կացութիւնը ամենեւին փոխուած չէ և պատերազմի յաջող ելքին համար վախ մը չըկայ։

—Ամստերտամի պօէր հիւպատոսարանը հրատարակած է հետեւեալ յայտարարութիւնը. Հարաւային Ափրիկաէն եկած տեղեկութիւններէն կիմացուի որ պօէր զօրքերու վիճակը Թրանսվալի մէջ շատ լաւ է. Պօէրները շարունակ ընդհարում կունենան թշնամիին հետ։

ԱՆԳԼԻԱ

„Թայմզ" կը հաղորդէ որ Ֆրանսո-Ռուս-գերմանական դաշնակցութիւն մը կը պատրաստուի Ծայրագոյն Արեւելքի խնդիրներուն պատճառով.

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Պերլինէն կը հեռագրեն որ 650 սլաւ ուսանողներ արտաքսուած են Բրուսիայէ, որոնց մեծամասնութիւնը լեհացիներ են.

ՉԻՆԱՍՏԱՆ

Հարաւային կողմերը նորէն ապստամբութիւնը կը զօրեղանայ՝ ապստամբները չին ժէնէրալ մը սպաներ են. կը կարծուի թէ կրկին եւրոպական միջամտութեան պէտքը պիտի զգացուի։

ԿՕՇԻԿԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Հայրապետ Սարգսեան «Բրէսլավսկա» մեծ պողոտային վրայ.

Ամենաընտիր ապրանքէ պատրաստի եւ մասնաւոր պատուէրով կօշիկներ. գները չափաւոր. Վստահ ենք թէ յաճախորդները գոհ պիտի մնան ամեն կերպ.

Վառնա

4

Отговорникъ:

Мурадъ-Ераносянъ

Печ. Взаимность" — Варна